

Kunstnerfarger

Et nordisk tilsynsprosjekt

Kunstnerfarger

Et nordisk tilsynsprosjekt

TemaNord 2007:538

© Nordisk Ministerråd, København 2007

ISBN 978-92-893-1503-6

Opplag: Print on Demand

Publikasjonen kan bestilles på www.norden.org/order. Flere publikasjoner på www.norden.org/publikationer

Nordisk Ministerråd

Store Strandstræde 18
1255 Copenhagen K
Telefon (+45) 3396 0200
Fax (+45) 3396 0202

Nordisk Råd

Store Strandstræde 18
1255 Copenhagen K
Telefon (+45) 3396 0400
Fax (+45) 3311 1870

www.norden.org

Det nordiske samarbeid

Det nordiske samarbeid er en av verdens mest omfattende regionale samarbeidsformer. Samarbeidet omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige, samt de selvstyrende områdene Færøyene, Grønland og Åland.

Det nordiske samarbeid er både politisk, økonomisk og kulturelt forankret, og er en viktig medspiller i det europeiske og internasjonale samarbeid. Det nordiske fellesskap arbeider for et sterkt Norden i et sterkt Europa.

Det nordiske samarbeid ønsker å styrke nordiske og regionale interesser og verdier i en global omverden. Felles verdier landene imellom er med til å styrke Nordens posisjon som en av verdens mest innovative og konkurransekraftige regioner.

Innhold

Abstract	7
Sammendrag	9
Innledning	11
1. Regelverk og problemområder	13
1.1 Klassifisering og merking	13
1.1.1 Kadmium	13
1.1.2 Blyforbindelser	14
1.1.3 Sinkoksid	14
1.2 Omsetningsrestriksjoner	15
2. Inspeksjoner og resultater	17
2.1 Danmark	17
2.2 Sverige	18
2.3 Finland	19
2.4 Norge	19
3 Konklusjon	21
Vedlegg	23

Abstract

The authorities responsible for chemical control in the Nordic countries have in a joint project controlled artistic colors in the period 2004–2006. The project was initiated at a conference between the authorities in Reykjavik 2003.

Nordic inspectors have checked the classification and labeling of over 350 products at 55 manufacturers/importers. The main conclusion is that most businesses have insufficient knowledge about chemical regulations. Businesses take for granted that suppliers deliver products that comply with EU and national regulations and very few businesses had enough knowledge to check to see if the products were correctly classified, labeled and packaged. There was no clear difference between the number of incorrectly classified and labeled products manufactured in or outside the EU, even though most of the products checked were manufactured in the EU.

Difference in interpretation about the classification of the most commonly used cadmium compounds used in artists' colors has resulted in these products not being properly classified and labeled. The Danish participants sent an inquiry on behalf of the project to the EU-commission Unit for Toxicology and Chemical Substances, European Chemicals Bureau (ECB) in May 2006 about the classification of the most commonly used cadmium compounds. The working group has come to the conclusion that the three cadmium compounds which are exempted from the generic entry in Annex 1, shall be self classified as other chemical substances with no generic entry on Annex 1. The working group has not decided if the three cadmium compounds shall be classified as dangerous.

Responsible for the project in the Nordic countries were Dorrit Skals and Pia Pettersen from Danish Environmental Protection Agency, Annette Ekman og Anna Forsbacka from National Product Control Agency for Welfare and Health (Finland) and Karin Alkell og Susanna Northon Risberg from the Swedish Chemicals Inspectorate. Gro Hagen from the Norwegian Pollution Control Authority has been project leader and editor of the report.

Sammendrag

Tilsynsmyndighetene for kjemikalieområdet i de nordiske landene har gjennomført et felles tilsynsprosjekt for kunstnerfarger, porselens- og glassfarger og keramikkglasur. Det ble besluttet å gjennomføre prosjektet under nordisk møte på Island i 2003.

Inspektørene har kontrollert blant annet klassifisering og merking av over 350 produkter hos til sammen 55 produsenter og/eller importører. Hovedkonklusjonen er at de fleste virksomhetene har mangelfull kunnskap om kjemikalier regelverket og stoler på at leverandørene leverer produkter som er i henhold til EU- og nasjonale regelverk. Svært få virksomheter hadde selv nok kunnskap til å kontrollere om produktene var riktig klassifisert, merket og emballert. Størstedelen av de undersøkte produktene er produsert i EU, men vi kan ikke se noen tydelig forskjell i antall feil og mangler om produktet er produsert i eller utenfor EU.

Forskjell i tolkningen rundt klassifiseringen av de mest brukte kadmiumforbindelsene i kunstnerfarger medfører at produkter med disse kadmiumforbindelsene ikke klassifiseres og merkes. På prosjektets vegne har de danske deltakerne i mai 2006 sendt en forespørsel til EU-kommisjonens enhet vedrørende toksikologi og kjemiske stoffer, European Chemicals Bureau (ECB). Henvendelsen har vært drøftet i arbeidsgruppen som konkluderte med at de tre kadmiumforbindelsene som er spesielt unntatt kadmiuminngangen i Annex 1 (stofflisten) skal vurderes i henhold til kriteriene i stoffdirektivet på lik linje med andre kjemiske stoffer som ikke er opptatt på Annex 1 med en selvstendig inngang. Arbeidsgruppen har ikke tatt stilling til om de tre stoffene skal klassifiseres som farlige.

Deltakere i prosjektet har vært Dorrit Skals og Pia Petersen fra Miljøstyrelsens Kemikalieinspektion (Danmark), Annette Ekman og Anna Forsbacka fra STTV (Finland) og Karin Alkell og Susanna Norrthon Risberg fra Kemikalieinspektionen (Sverige). Prosjektleder har vært Gro Hagen, Statens forurensningstilsyn (Norge).

Innledning

Nordisk tilsynsgruppe ble etablert i 1999 og er en undergruppe av Nordisk Kjemikaliegruppe (NKG) under Nordisk Ministerråd. Tilsynsgruppen møtes en gang i året og har blant annet som mål å utveksle erfaringer fra tilsynsaktiviteter i de ulike landene. Siden 2001 har landene samarbeidet om ulike kontrollprosjekter. Målet med å gjennomføre felles kontrollprosjekter er at Norden ofte sees på som et felles marked og det kan gi større gjennomslagskraft og raskere forbedringer når flere land samtidig utøver press mot en bransje. Det skaper også større forståelse hos tilsynsobjektene når de ser at myndighetene i de nordiske landene samordner tilsynet og fortolker regelverket så likt som mulig. Kontrollørenes kunnskap om kjemikalierregelverket blir også bedre ved utveksling av erfaringer landene imellom.

Bakgrunn for prosjektet

Under nordisk møte på Island i mai 2003 ble det bestemt at kunstnerfarger (olje-, akryl- og akvarellfarger mm til lerrett) skulle være hovedtema for et felles nordisk kontrollprosjekt. Noen av landene valgte også å ta med porselens- og glassfarger og keramikkglasurer i tillegg til kunstnerfarger. Bakgrunnen for valg av kunstnerfarger som felles tilsynsprosjekt varierte noe fra land til land, men kan kort oppsummeres slik:

- det var lenge siden bransjen hadde blitt kontrollert
- på bakgrunn av konkrete saker, i blant annet Danmark, om manglende klassifisering og merking, var det mistanke om at det var lite kunnskap om kjemikalierregelverket i bransjen og derfor mulighet for mangelfull/feil faremerking av produkter
- i Sverige og Finland har avløpsrensaneanlegg hatt problemer med høye verdier av kadmium i avløpsslammet. De har gjort analyser av spillvann utenfor kunstskoler og funnet høye verdier med kadmium og mener derfor at kunstnerfarger kan være en av kildene. I Sverige ønsket de å undersøke dette nærmere.

For alle kjemiske produkter kreves det informasjon om farlige egenskaper for produktene. Kravene er harmonisert i EU og for kunstnerfarger gjelder følgende direktiver: 67/548/EEC (stoffdirektivet), 1999/45/EC (preparatdirektivet) og 76/769/EEC (begrensningsdirektivet). Databladdirektivet (91/155/EEC) gjelder kun produkter til yrkesmessig bruk. Kunstnerfarger, porselens- og glassfarger og keramikkglasur som omhandles i denne rapporten selges både til privat og yrkesmessig bruk.

1. Regelverk og problemområder

Enkelte kjemiske stoffer som benyttes i kunstnerfarger, glassfarger, keramikkglasurer mv. utgjør en spesiell helse- og/eller miljørisiko og nedenfor følger en beskrivelse av relevante regelverk og problemområder for disse stoffene.

1.1 Klassifisering og merking

Stoffdirektivets (67/548/EEC) Annex 1 inneholder ca. 3 000 stoffer som er klassifisert for helse-, miljø-, brann- og/eller eksplosjonsfare. Kriteriene og testmetodene for klassifisering finnes i stoffdirektivet med vedlegg. Klassifiseringen av stoffer som står oppført i Annex 1 er bindende.

Preparatdirektivet (1999/45/EC) gir regler for klassifisering, merking og emballering av stoffblandinger med helse-, miljø-, brann- og/eller eksplosjonsfarlige egenskaper (= farlige kjemikalier).

1.1.1 Kadmium

Kadmium og kadmiumforbindelser forekommer i kunstnerfarger som pigment og gir farger som «kadmiumrødt» og «kadmiumgult». De tre mest brukte kadmiumpigmentene i kunstnerfarger er:

- Pigment Yellow 35 (PY35), Cas-nr. 8048-07-5 med EINECS nr. 232-466-8 (kadmiumsinksulfid).
- Pigment Orange 20 (PO20), Cas-nr. 12656-57-4 med EINECS nr. 235-758-3 (kadmiumsulfoselenid).
- Pigment Red 108 (PR108) Cas-nr. 58339-34-7 med EINECS nr. 261-218-1. (kadmiumsulfoselenid og kadmiumselenid).

Ingen av de tre er anført med selvstendig klassifisering som helse- og/eller miljøfarlige i henhold til Annex 1, men de er nevnt som unntak i den generelle kadmiuminngangen Indeks-nr 048-001-00-5:

Kadmiumforbindelser, unntatt kadmiumsulfoselenid ($x\text{CdS.yCdSe}$), blandinger av kadmiumsulfid og sinksulfid ($x\text{CdS.yZnS}$), blandinger av kadmiumsulfid og kvikksølv-sulfid ($x\text{CdS.yHgS}$) og kadmiumforbindelser som er nevnt andre steder i listen.

I henhold til den generelle inngangen i Annex 1 skal kadmiumforbindelser generelt klassifiseres som helseskadelig (Xn) og miljøskadelig (N).

Kadmium og kadmiumforbindelser er akutt og kronisk giftige for mennesker og dyr og kan derfor skade både helse og miljø.

Hos mennesker opphopes kadmium i nyrene, og man kan se skader på nyrer og skjellett etter langvarig eksponering av kadmium. Kadmium konkurrerer med kalsium i skjelettet og høyt belastningsnivå av kadmium kan føre til deformasjoner. Kadmium tas også opp i lungene og kan gi akutt skade i lungene. De fleste kadmiumforbindelser er kreftfremkallende. Kadmiumforbindelser er også akutt giftige for vannlevende organismer, særlig i ferskvann. Under visse betingelser er miljøet spesielt sårbart for kadmium. Dette gjelder for eksempel ved lav pH og lav hardhet i vassdrag.

Da ovennevnte pigmenter er spesifikt unntatt den generelle inngangen, har bransjen tolket dette som at disse forbindelsene ikke skal klassifiseres og faremerkes. I Sverige har man i forbindelse med prosjektet mottatt opplysninger fra bransjen om at disse kadmiumforbindelsene er tungt nedbrytbare og derfor ikke utgjør noen fare i den form de markedsføres. Det er ikke mottatt noen dokumentasjon på denne påstanden.

Kadmium står på Norges liste over miljøfarlige stoffer som skal fases ut innen 2010. I Sverige gjelder det samme, men kun for nyproduserte varer. I Danmark har man vurdert at disse forbindelser skal selvklassifiseres og at det i denne vurderingen skal tas høyde for innholdet av kadmium.

1.1.2 Blyforbindelser

Bly brukes i mindre grad enn før til kunstnerfarger. Men blykarbonat, også kalt blyhvitt eller Flake White, brukes stadig til tross for at blykarbonat (CAS-nr 598-63-0 og 1319-46-6) og blyulfat (CAS-nr 7446-14-2 og 15739-80-7) er strengt regulert gjennom 8. endring til begrensingsdirektivet (89/677/EEC) som setter forbud mot import og salg av produkter som inneholder de nevnte forbindelser til anvendelse som maling, bortsett fra til restaurering og vedlikehold av kunstverk og historiske bygninger.

Alle blyforbindelser er klassifisert gjennom stoffdirektivets Annex 1, enten spesifikt (f eks blyacetat og blykromat) eller generelt via den generelle inngang for blyforbindelser som heter »Blyforbindelser, unntatt de som er nevnt andre steder i listen«. Bly er et giftig tungmetall med både akutte og kroniske helse- og miljøeffekter.

1.1.3 Sinkoksid

Sinkoksid brukes som hvitt pigment i kunstnerfarger. I henhold til 29. endring av stoffdirektivet (2004/73/EC) er sinkoksid (CAS-nr.1314-13-2) klassifisert som miljøskadelig (N) og R 50-53 (meget giftig for vannlevende organismer, kan forårsake uønskede langtidsvirkninger i vannmiljøet).

Klassifiseringen trådte i kraft fra 31.10.2005 og medfører at mange kunstnerfarger som inneholder sinkoksid må merkes som miljøskadelig. De fleste inspeksjoner i dette prosjektet ble gjennomført før oktober 2005 og det er derfor ikke tatt hensyn til miljøklassifiseringen av sinkoksid i oppfølgingen av produktene som er inspisert i dette prosjektet. I Sverige og Danmark ble de kontrollerte virksomhetene informert om den kommende regelendringen.

1.2 Omsetningsrestriksjoner

Kunstnerfarger, porselens- og glassfarger og keramikkglasur kan inneholde kjemiske stoffer (f eks bly- og kadmiumforbindelser) som medfører at produktene skal klassifiseres og merkes som meget giftig eller giftig. Både EUs begrensingsdirektiv (76/769/EEC) og nasjonale bestemmelser regulerer salg av meget giftige og giftige produkter til privat bruk i alle de nordiske landene.

Hvis et stoff eller produkt er klassifisert som kreftfremkallende, mutagent eller reproduksjonsskadelige i kategori 1 og 2, er det forbudt å omsette stoffet/produktet til private i henhold til EUs begrensingsdirektiv 76/769/EEC. Unntatt fra forbudet er «artists paints». Hva som ligger i begrepet «artists paints» tolkes noe ulikt i de nordiske landene. I Danmark gjelder unntaket kun bruksferdige farger til kunstnerisk bruk, dvs at fargepigmenter som er rørt opp i et medie og er klart til bruk, kan selges uten tillatelse, mens fargepigmenter i pulverform er ikke lov å selge. I Finland er alle kunstnerfarger unntatt, uansett i hvilken form de er (pulver, pasta etc). I Sverige er kunstnerfarger i pasta- og pulverform unntatt omsetningsforbudet. Emballasjen trenger heller ikke merkes med teksten «Kun til yrkesmessig bruk». I Norge er det unntak fra omsetningsforbudet for «ferdigproduserte farger og pinner til kunstnerisk bruk» og fargepigmenter i pulverform.

Nasjonale regelverk regulerer salg av meget giftige og giftige produkter til private og nedenfor følger en kort beskrivelse av landenes regelverk:

- I Danmark kreves tillatelse fra Miljøstyrelsen (MST) for salg av meget giftige (T+) og giftige (T) produkter til private forbrukere. Tillatelsen skal fornyes hvert 2.år. Den som kjøper må ha en rekvisisjon fra politiet og oppgi navn og adresse til salgsstedet.
- I Finland kan meget giftige og giftige kjemikalier kun selges til personer over 18 år, med unntak av brensel som kan selges til alle uansett alder. Metanolholdig brensel kan kun selges til en person under 18 år hvis personen har skriftlig samtykke fra sin formynder.

- I Norge kreves det tillatelse fra Statens forurensningstilsyn (SFT) for salg av meget giftige og giftige produkter til private forbrukere. Den som kjøper må være over 18 år og ha en rekvisisjon fra politiet.
- I Sverige må butikker som selger meget giftige og giftige produkter ha tillatelse fra länsstyrelsen og de må føre kartotek over salget. Privatpersoner som vil kjøpe slike produkter må også ha tillatelse fra länsstyrelsen.

2. Inspeksjoner og resultater

Ulike typer kunstnerfarger/glasurer/tilbehør har blitt kontrollert: akvarellfarger, akrylfarger, gouache, linoljefarger, oljefarger, glassfarger, porselelsfarger, rene pigmenter, keramikkglasurer og ulike malemidler. Det har variert noe fra land til land hvilke produkttyper som har blitt kontrollert, se kap. 2.1–2.4 med mer detaljer fra hvert enkelt land.

Alle land har kontrollert klassifisering, advarselsmerking, emballering, barnesikret lukning og følbar advarselsmerking. I tillegg så har Norge kontrollert deklarerer til Produktregisteret og Sverige har kontrollert HMS-datablader. Hvert land har fulgt sine nasjonale rutiner for hvordan kontrollene har blitt gjennomført. Det gjelder for eksempel om det har vært tilsynsbesøk hos virksomheten, om det har blitt sendt brev (brevkontroll), hva slags type rapport som har blitt skrevet og oppfølgingen av de kontrollerte virksomhetene.

I tabellen nedenfor er det en oversikt over antall gjennomførte kontroller og produkter:

Totalt antall kontrollerte virksomheter

Land	Produsent	Importør	Produsent/ importør	Antall kontrollerte produkter (ca) ¹
Danmark	1	10		140
Finland	3	19		138
Norge		11		30
Sverige	1	8	2	65
Sum	5	48	2	373

2.1 Danmark

Danmark kontrollerte 11 virksomheter. Av disse 11 var 6 importører hvorav 1 webshop, 4 var både importører og hadde butikk og 1 var produsent og hadde butikk. Det ble undersøkt 101 oljefarger fra 11 leverandører, 25 akrylfarger fra 6 leverandører og 15 vannfarger fra 4 leverandører. Fra alle leverandørene ble det valgt ut forskjellige fargenyanser innenfor de ulike typene av kunstnerfarger. Det ble bedt om sammensetningsopplysninger på utvalgte fargenyanser som det var mistanke om innhold av farlige stoffer, fortrinnsvis kadmium og bly. De fleste av de undersøkte produktene inneholdt kadmiumforbindelser (kadmiumsulfid, kadmiumsinksulfid, kadmiumsulfoselenid) eller sinkkoksid. I enkelte pro-

¹ Ett produkt kan være en olje-, akryl- eller vannfarge i en fargenyanse som f. eks. Zink White 103 eller Cadmium Yellow 31

dukter ble det funnet blyforbindelser (bly(II)kromat og blykarbonat) og andre helse- og miljøfarlige forbindelser. Ingen av de undersøkte produktene som inneholdt kadmiumforbindelser var klassifisert og merket av produsenten/leverandøren.

2.2 Sverige

Sverige kontrollerte 11 virksomheter, hvorav 8 importører, 1 produsent og 2 som både var produsent og importør. 7 fikk besøk og 4 ble kontrollert med brev. Totalt 65 produkter ble undersøkt. Den virksomheten som står for størstedelen av importen av kunstnerfarger til Sverige, ble ikke kontrollert da den nylig hadde hatt tilsynsbesøk.

Ulike typer kunstnerfarger ble kontrollert: akvarellfarger, akrylfarger, gouache, linoljefarger, oljefarger, glassfarger og porselensfarger. I tillegg ble også rene pigmenter, keramikkglasurer og ulike malemidler undersøkt. Resultatene tyder på at virksomheter som innfører kunstnerfarger til Sverige har dårligere kunnskap om kjemikalierregelverket og dårligere rutiner for produktkontroll enn hos kjemikalievirksomheter generelt. De fleste baserte seg på den informasjonen de fikk fra sin leverandør uten å undersøke dette noe nærmere. Svært få produkter var merkepliktige og få produkter inneholdt kjemiske stoffer med bindende klassifisering og merking iht stoffdirektivet og preparatdirektivet. De produktene som var klassifiserte og merket var for det meste keramikkglasurer, malemidler og enkelte glassfarger. Det ble ikke funnet produkter ment for private forbrukere som inneholdt bly.

I Sverige har flere avløpsrensaneanlegg hatt problemer med at innholdet av kadmium i avløpsslammet har vært så høyt at det ikke kan brukes som gjødsel på dyrket mark. Renseanleggene har gjort analyser av avløpsvannet fra noen kunstskoler og funnet høye verdier av kadmium. Det er derfor grunn til å tro at utslipp av kunstnerfarger som inneholder kadmium fra kunstskoler, kan bidra til den høye verdien av kadmium i avløpsslam. På bakgrunn av dette avholdt Kemikalieinspektionen (KEMI) i mars 2005 et møte med representanter fra importører og forhandlere av kunstnerfarger, kunstskoler og renseanleggene. På møtet ble det blant annet diskutert klassifisering og merking av kadmium og kadmiumforbindelser, utslipp av kadmium fra ateliervirksomheter og mulige alternativer til kadmiumpigment. Slik regelverket er utformet i dag, så mener KEMI at den beste og raskeste veien for å redusere bruk og utslipp av kadmium fra kunstnerfarger er å bruke frivillige ordninger og informasjon om tiltak til bransjen.

2.3 Finland

I Finland ble det gjort en forundersøkelse av ca 1 000 produkter i 135 butikker for å finne aktuelle produsenter og importører av kunstnerfarger. På basis av dette ble det gjennomført inspeksjoner hos 3 produsenter og 19 importører, og totalt 138 produkter ble undersøkt. Alle de 19 importørene fungerte også som detaljhandel/butikker. Det ble kontrollert alle typer kunstnerfarger (olje, akvarell, vannfarger), keramikkglasurer, porselens- og glassmaling.

Resultater:

14 virksomheter (21 produkter) ble bedt om å korrigere klassifisering, merking og fareetikett. Følbar advarselsmerking og barnesikret lukning manglet på kun 2 produkter. HMS-datablad fantes på kun et fåtall produkter, men det har sammenheng med at produktene ble solgt til forbrukere og da er det ikke krav om HMS-datablad.

2 virksomheter solgte Flake White (=blykarbonat) til private. Det er forbudt, da blykarbonat kun kan brukes til restaurering av historiske kunstverk, jf begrensingsdirektivet (76/769/EEC).

Det ble også funnet et produkt som inneholdt strontiumkarbonat (klassifiseres som T, R45-22, N R50/53). Produktet hadde kun russisk advarselsmerking.

Mange virksomheter oppga at produktet inneholdt kadmiumsulfid (Pigment Yellow 37 som er klassifisert T og R45-22-48/23/25-62-63-68-53), mens det i virkeligheten inneholdt kadmiumsinksulfid.

I Finland ble det funnet 3 produsenter av kunstnerfarger (pigment, vannfarger og andre kjemikalier som brukes i malerarbeid). Resten ble importert fra India (1), Korea (1), Kina (1), Russland (1), USA (1), Danmark (1), Sverige (2) og andre EU-land. Fra India, Kina og Korea lykkes det ikke å få fram opplysninger om produktenes innhold. De indiske fargene ble trukket fra markedet av importøren. De kinesiske og koreanske fargene var ikke å anse som kunstnerfarger, men farger som reguleres via leketøysdirektivet. Derfor ble det ikke bedt om ytterligere informasjon om sammensetning fra importørene.

2.4 Norge

Norge kontrollert 11 virksomheter innenfor kunstnerfarger, keramikkglasur, glass- og porselensfarger. 5 av de 11 var importører og 6 var importører og hadde i tillegg butikk. Alle virksomhetene fikk tilsynsbesøk. Det ble sendt et varselbrev med informasjon om blant annet aktuelt regelverk og forestående kontroller til ca 30 virksomheter i bransjen i forkant av kontrollene. Det ble også lagt ut en pressemelding på www.SFT.no.

Generelt så hadde de kontrollerte virksomhetene mangelfull kunnskap om kjemikalier regelverket og spesielt kriteriene for klassifisering og merking av farlige kjemikalier. Alle de kontrollerte virksomhetene tar inn produktene til Norge fra annet EU-land og de fleste opplyste at de stoler på at leverandøren har kunnskap og baserer seg på at produktene er i henhold til regelverket når de blir levert.

Produktenes merketikeetter og HMS-datablader ble undersøkt, men det ble ikke spurt om ytterligere dokumentasjon på innholdstoffene i sammensetningen. Flere av merketikettene var ikke på norsk og manglet i tillegg korrekt advarselsmerking. Mange av HMS-databladene var heller ikke på norsk og ikke oppdatert i henhold til siste revisjon av regelverket.

Det ble funnet ett produkt (oljefarge) som var merket giftig og inneholdt blykarbonat. Produktet ble tatt ut av butikken umiddelbart.

Det manglet også barnesikret lukking på produkter som skulle ha denne lukkeanordningen, hovedsakelig pigmentpulver til keramikkglasurer.

3 Konklusjon

Hoveddelen av kunstnerfargene vi fant på det nordiske markedet var produsert i EU, mens noen også ble importert til EU fra Korea, India, Kina, USA, Sveits, Russland og Canada. Ca 1/3 av leverandørene vi fant i prosjektet leverer produkter til mer enn ett av de nordiske landene, se tabell 1.

Resultatene tyder på at virksomheter som importerer kunstnerfarger og andre typer kunstnermaterieell til de nordiske landene, har liten kjennskap til kjemikalierregelverket. De stoler på den informasjonen som leverandøren gir uten selv å kontrollere om informasjonen er riktig.

Svært få av de kontrollerte kunstnerproduktene var merkepliktige, og få produkter inneholdt kjemiske stoffer som står på Annex 1. De produktene som var klassifisert og merket var først og fremst keramikkglasurer og porselensfarger.

Det ble funnet kun noen få produkter som inneholdt blykarbonat (flake white). Disse produktene ble solgt til private, og det er forbudt i henhold til begrensingsdirektivet.

I forbindelse med de kontrollene som ble utført i prosjektet, viste det seg at det er en utbredt oppfatning i pigmentindustrien i Europa at de 3 kadmumpigmentene som brukes mest i kunstnerfarger, se kap 1.1.1, ikke skal klassifiseres ettersom de er spesifikt unntatt den generelle kadmiuminngangen i Annex 1. Produsentene har blitt forespurt om å begrunne hvorfor de ikke bedømmer disse forbindelsene som farlige, men ingen kan fremlegge relevante data. Myndighetene i de nordiske landene er ikke enig med produsentenes/importørenes tolkning om ikke å klassifisere disse kadmiumforbindelsene.

På vegne av prosjektgruppen sendte derfor Miljøstyrelsen i Danmark et brev til EU-kommisjonen i mai 2006 med spørsmål om fortolkningen av regelverket for klassifisering av kadmium. I brevet ber vi EU-kommisjonen klargjøre hvordan unntaksbestemmelsen for de 3 kadmiumforbindelsene i Annex 1 skal tolkes. I tillegg ønsker vi informasjon om bakgrunnen for unntakene. Spesifikt ønsker vi å vite om unntaket har blitt til på bakgrunn av en bedømmelse av stoffene på EU-nivå som viser at stoffene ikke skal klassifiseres som farlige, eller om stoffene er unntatt fordi ingen bedømmelse har blitt gjort på EU-nivå og at det derfor er opp til foretakene å selvklassifisere disse. Vi ønsker også at kommisjonen skal ta standpunkt til hvilken klassifisering disse tre Cd-forbindelsene skal ha.

Henvendelsen har vært drøftet i Kommisjonens arbeidsgruppe, som har konkludert med at de tre kadmiumforbindelsene som er spesifikt unntatt den generelle inngangen i Annex 1, skal vurderes i henhold til kriteriene i stoffdirektivet på lik linje som andre kjemiske stoffer som ikke står

på Annex 1. Arbeidsgruppen har ikke tatt stilling til om de konkrete stoffene skal klassifiseres som farlige.

Med bakgrunn i funn av høye verdier av kadmium i avløps slam i Sverige, ble det avholdt et møte på Kemikalieinspektionen i Stockholm i mars 2005, der representanter fra importører og omsettere av kunstnerfarger, kunstsikoler og avløpsrensaneanlegg var tilstede. På møtet ble det blant annet diskutert klassifisering av kadmium og kadmiumforbindelser, utslipp av kadmium fra atelier, mulige alternativer til kadmiumpigment og fordeler og ulemper ved alternativene. Det ble også påpekt at det kan være vanskelig for kjøper å se om produktet inneholder kadmium eller ikke. I henhold til en overenskomst i bransjen så skal de fargene som ikke inneholder kadmium være merket med «hue», «sub» eller «imit», men de kan fremdeles hete kadmiumrødt, kadmiumgult osv. Resultatet av møtet ble at bransjen (importører, omsettere, kunstsikoler) skal jobbe for å få til bedre rutiner for vask av pensler og håndtering av avfall og bedre informasjonen om alternative farger (uten kadmium).

Vedlegg

I prosjektet ble følgende leverandører observert på det nordiske markedet

Kunstnerfarger

Firmanavn	Land	Funnet i
Acrylicos Vallejo	Spania	F, DK
Artifex	Danmark	DK
Apa Ferrario	Italia	F
Artes Liberales	Danmark	DK
Barbara Diethelm AG	Sveits	F
Brenntag Nordic AB	Sverige	S
Camlin Ltd	India	F
ColArt Fine Art & Graphics	England	DK
ColArt International	Frankrike	N
Colart Sweden AB	Sverige	F
Daler-Rowney	England	F, DK, S, N
DecoArt Imp til EU: Keramikcenter, Stängnäs, SE	USA	F
Dony-A Pencil Ltd	Korea	F
Faber-Kastell	Tyskland	
Gamma Company	Russland	F
Golden Artist Colors Inc	USA	DK, N
Industrias Titan	Spania	DK
Jiangzu Animal byproducts	Kina	F
Karnamski	Polen	DK
C. Kreul	Tyskland	N
Kremer Pigmente	Tyskland	F
Lukas Künstlerfarben- und maltuchfabrik Dr. Fr. Schoenfeld GmbH & Co	Tyskland	F, DK, N
Lascaux Colours & Restauro	USA	DK
LeFranc & Bourgeois	Frankrike	F, DK
Max Sauer S.A Raphaël-Berge-Sennelier	Frankrike	F, DK, N
Maimeri	Italia	F, DK
Michael Hardings kunstnerfarver	England	DK
Old Holland	Nederland	F, DK, N
Pebeo	Frankrike	F, S
Pedilite Chemicals	India	DK

Firmanavn	Land	Funnet i
Plaid Enterprises Inc	USA	F
Reiher Hobby	Tyskland	F
Royal Talens	Nederland	F, DK
Schminke	Tyskland	F, DK
Spectrum Oil Colours	England	F
Vallejo	Spania	DK
Winsor & Newton	England	F, DK, N

Porselensfarger/ Keramikglasur

Firmanavn	Land	Funnet i
Brol	Tyskland	F
Cerdec	Tyskland	F
Cebex Keramikexperterna	Sverige	F
Ferro GmbH	Tyskland	F
Heraeus	Tyskland	F, N
Johnson Matthey	Nederland	S
Knutsen, M.O	Danmark	N
Potterycraft	England	N
Schjerning Farver	Danmark	F, S
SKG Kermische Farben	Tyskland	F
Spectrum Gazes Inc	Canada (Til EU: UK)	F
Terra Color	Tyskland	F
WC Hanaus	Tyskland	F
W. Seemann AB	Sverige	S